

ԳՐԻԳՈՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎԻՆ ՎԵՐԱԳՐՎՈՂ ՇԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Գրիգոր Լուսավորչի թոռան թոռը, Ներսես Մեծի որդին՝ Սահակ Պարթևը, ծնվել է Կեսարիայում: Կրթությունը ստացել է Բյուզանդիայում, լավ հեղինակացել էր: Հայաստան գալուց հետո ամուսնացել էր, բայց երբ կինը վախճանվեց, դարձավ եկեղեցական: Ուներ 60 աշակերտ, որոնց հետ վարում էր մեկուսի կյանք: Խոսքով Գ-ի օրով ընտրվեց կաթողիկոս՝ իբրև Ասպուրակեսի հաջորդ (387): Ամբաստանվեց պարսից թագավորի առաջ և իբրև հունասեր՝ գահընկեց արվեց: Վոամշապուրի գահակալությունից հետո գնաց Պարսկաստան, ներկայացավ Վոամ թագավորին, արդարացավ և նորից նստեց հայրապետական գահին (390 թ.): Հայոց Վոամշապուր թագավորի աջակցությամբ Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետի հետ միասին հիմքը դրեցին հայոց գրի ու գրականության: Թարգմանել է ա. Գիրքը և ուրիշ գործեր: Պարսկասեր կուսակցությունը դժգոհ լինելով Արտաշես Գ թագավորից, ուզեց գահընկեց անել նրան, ջնջել հայոց Արշակունի թագավորությունը և փոխարենը պարսիկ մարզպան դնել: Սահակ Պարթևը բողոքեց այդ ուրջման դեմ, որի համար գրկվեց կաթողիկոսական գահից և մնաց Պարսկաստանում մինչև 432 թիվը, երբ վերադարձավ Հայաստան, հաստատվեց Բագրևանդում, զբաղվեց գրականությամբ և վախճանվեց 438 թվին:

Թաղվել է Աշտիշատում: Բացի թարգմանություններից Սահակ Պարթևին են վերագրվում կանոններ, թղթեր, աղոթքներ և շարականներ:

*
*
*

387 թվականին Հայաստանը բաժանվեց բյուզանդական և պարսկական աշխարհակալ պետությունների միջև: Թեպետ արևելյան Հայաստանում դեռ մնում էր Արշակունիների թագավորությունը, բայց գրեթե միայն անունով, որովհետև նա չէր կարող առաջվա պես հանդես գալ իր ազգային ու պետական շահերը պաշտպանելու դիրքերում:

Ժամանակի հասարակական-քաղաքական պայմաններն իրենց հետ անհրաժեշտորեն բերել էին պալքարի նոր բնագավառներ ու ձևեր: Երբեմնի քաղաքական պալքարին այժմ փոխարինելու էր գալիս մշակութային պալքարը: Թեև գաղափարական, կրոնական պալքարը Արշակունիների թագավորության անկումից առաջ էլ տեղի ուներ հայերի ու պարսիկների միջև՝ քրիստոնեության սկզբնական շրջանից, բայց այն առանձնապես սուր կերպարանք ստացավ Շապուր Բ-ի օրով (310—379) և քանի գնաց՝ ավելի սաստկացավ: Ստեղծված քաղաքական դրությունը

ստիպում էր պարսիկներին Հայաստանում քրիստոնեությունը վերացնել և նրա տեղ տարածել գրադաշտական կրոնը՝ բյուզանդացիների ազդեցությունը վերացնելու նպատակով: Բայց Արշակունիների թագավորության անկումից հետո հայ եկեղեցին ոչ միայն չյուլացավ, այլև նա հանդես եկավ որպես համագային հեղինակավոր, կենտրոնական մի իշխանություն: Ահա թե ինչու այդ ժամանակ պարսիկները այնքան խռովորեն և անկողություն էին տալիս քրիստոնեական կրոնի ու հայ եկեղեցու դեմ մղվող պայքարին և ամեն կերպ աշխատում էին եթե ոչ վերացնել, գոնե չեզոքացնել այն, պարսկական քաղաքականության գործիք՝ Սուրմակների և Բրքիշունների միջոցով: Բայց հայ ժողովրդի քաղաքական ճգնաժամի հետ միասին պատմության հրապարակի վրա հանդես է գալիս աննախընթաց մտավոր մի վերածնություն, մի գործող մշակութային շարժում, որ դարձել շարունակ բախտորոշ պիտի լիներ հայ ժողովրդի համար և փրկեր նրան մեծ ազգերի կու գնալուց ու ոչնչանալուց: Այդ շարժումը գլխավորել էին Սահակ-Մեսրոպը և Արշակունյաց իշխանությունը: Եվ քանի որ այդ շրջանում ազգի ինքնությունությունը պաշտպանելու նպատակով ամենամեծ միջոցներից մեկը հայ եկեղեցին էր, ուստի անհրաժեշտ եղավ կատարելագործել այդ հոգեկան զենքը: Թեև հայերի քրիստոնեություն ընդունելու օրից շուրջ հարյուր տարի էր անցել, բայց քանի որ ժամաագությունը կատարվում էր հունարեն և ասորերեն անհասկանալի լեզուներով, այդ կրոնը ժողովրդի մեջ դեռ չէր արմատացել: Ուստի, գրերի գյուտի հետո առաջին հերթին անհրաժեշտ էր «ազգայնացնել», «հայացնել» եկեղեցին: Այդ գործի համար հարկավոր էր ունենալ նաև հայերեն հոգևոր երգեր: Ինչպես գրի ու գրականության, այնպես էլ մեր ազգային առաջին շարականների հիմնադիրները հանդիսանում են Սահակ Պարթևը և Մեսրոպ Մաշտոցը:

*
* *

Սահակ Պարթևն ու Մեսրոպ Մաշտոցը ոչ միայն մեր առաջին շարականագիրներն են, այլև հոգևոր երգի եղանակների հեղինակները: Երբ բաց ենք անում մեր Ծարակնոցը, «Յօրինողը շարականաց» առաջաբանում կարդում ենք.

1. «Մեծն Մեսրոպ ասաց զկարգն ապաշխարություն...».

2. «Եւ սուրբն Իսահակ զԱւագ շարաթուն»¹:

¹ «Ծարական», Երուսաղեմ, 1936, էջ 5:

Սահակ Պարթևի գրած շարականներն երկու տասնյակից ավելի են, որոնց մի մասը վերաբերում է Ծաղկազարդին, մի մասը՝ Ավագ հինգշաբթի, ուրբաթ և շաբաթ օրերին, և մի մասն էլ՝ Ղազարի հարությանը: Բայց այստեղ մենք քննության ենք առել Սահակ Պարթևի գրած ոչ միայն այդ կանոնական շարականները, որոնք ընդունված են ժամակարգության մեջ և կան մեր Ծարակնոցում, այլև նրա գրչին պատկանող, ժամակարգությունից ու Ծարակնոցից դուրս մնացած «Ծարականներ», որոնց մի մասը նույնպես նվիրված է Ծաղկազարդին և մի մասն էլ՝ Ղազարի հարությանը: Սահակ Պարթևը գրել է յոթ շարական, որոնցից չորսը կանոնական² են («Թագաւոր գոյով», «Յորժամ եկն Յիսուս», «Զգալուստ քո Քրիստոս այսօր», և «Ի յարութեան ատոր»), իսկ երեքը՝ պարականոն³ («Որ զերիս մանկունսն ի հնոցին ապրեցուցէր», «Ուրախ լեր մայր լուսոյ» և «Բարեբանեալ»):

Ծաղկազարդի տոնին վերաբերվող բոլոր շարականների հիմնական գաղափարը, բովանդակությունն այն է, որ ըստ Ավետարանի, Քրիստոսը համեստորեն, նստած ավանակի վրա՝ մտնում է Երուսաղեմ՝ որպես «Նոր Դավիթ»: Այս շարականները համակված են ցնծության զգացմունքներով ու բացականչություններով: Ամբողջ Երուսաղեմը ջերմ ոգևորությամբ է դիմավորում ավանակի վրա նստած Փրկչին: Ի պատիվ Փրկչի, ծերունիները նոր ծաղկած ձիթենու ճյուղերով, իսկ տղաները՝ արմավենու ոստերով ընդառաջ են ելնում և բոլորը միաբերա՛մ փառաբանության երգեր են ասում.

Ծերքն ոստովք ձիթենեօք,

Եւ տղայքն ոստովք արմաւենեօք,

Եւ երամ-երամ դասուքն տղաղակէին՝

Ովսանմա, օրհնեալ, եկեալ ի յանունըն՝ Տեսուն⁴:

Ուրախության մեջ են ոչ միայն մարդիկ, այլև բնությունը: Մարդկանց, ողջ քաղաքի հետ միասին ցնծության մեջ է նաև Երուսաղեմի Սիոն լեռը.

Ցընծացաւ սուրբ Սիովն,

Բերկեցան սուրբ եկեղեցիք,

Եւ խնդութեամբ բազմաւ ելին ընդառաջ,

Օրհնէին զգալուստ քո Փրկիչ յաշխարհ⁵:

Ամենից շատ ուշախացել են նաև մանուկները:

² Անդ, էջ 313—315:

³ Ս. Վ. Ամատունի, Հին և նոր պարականոն շարականներ, Վաղարշապ., 1911, էջ 88—91:

⁴ «Ծարական», էջ 313: Այս և բոլոր մեջբերված շարականները մեր կողմից չափաառողված են:

⁵ Անդ, էջ 314:

Ի լեռնէ Զիթենեաց մանկունքն
Տարածանէին զհանդերձս իրեանց...

Ուստովք և տերևօք ձիթենեօք՝
Եբրայեցոց մանկունքն օրհնէին⁶:

Յնծության մեջ են նաև Երուսաղեմն ու
առաջին քրիստոնեական եկեղեցին.

Ուրախ լեր Երուսաղեմ քաղաք,
Եւ ցընծա՝ Սիովն՝ մայր եկեղեցի⁷:

Ուրախությունը խորանալով ու ծավալվե-
լով վերածվում է հանդիսավոր տոնախմբու-
թյան, որին տարերայնորեն մասնակցում են
բոլորը՝ անկախ հասակից ու սեռից:

Ի ծերոց բրդխեալ օրհնությունն,
Եւ ի տղայոց փառաբանությունն⁸:

Այս տոնին նվիրված պարականոն երեք
շարականներից երկուսը «երգաբանեալ»
փառաբանություն են՝ ուղղված Փրկչին,
«վեցթեկյան սերովքներին» և «զուարթունք
երկնից» հրեղեններին: Այստեղ արտա-
հայտվում են նաև բանաստեղծի հույզերը:
Նա ևս հրճվում է երուսաղեմցիների հետ՝
Փրկչի գալստյան առթիվ.

Ընդ նոսին և մեք երգեսցուք,

Ովսաննա Բարձրելոյն, որ փրկեաց
զմեզ⁹.

Ավելի քնարական ու գեղեցիկ է պարա-
կանոն Մեծացուցեն: Եթե Երուսաղեմի
բնակիչները ցնծության հորդոր էին ուղղում
իրենց հայրենակիցներին, քաղաքին և նույն-
իսկ լեռների, ապա այս շարականում հե-
ղինակը այդ նույն զգացմունքներով ու հոր-
դորներով դիմում է Տիրամորը.

Ուրախ լեր մայր լուսոյ, Աստուածածին,
Քանգի ի քէն մարմնացաւ Աստուած,

Այսօր ի վերայ յաւանակի նստել հաճե-
ցաւ¹⁰:

Տոնի և Քրիստոսի Երուսաղեմ գալու մա-
սին խոսելուց հետո, հեղինակը շոշափում է
Փրկչի մարդեղության խորհուրդը և նպատա-
կը՝ ներդնելով այդտեղ նաև դավանաբա-
նական գաղափարներ.

Որ ի Հօրէ առաքեցաւ Բանն,

Եւ յորովայնի քում բնակիլ հաճեցաւ.

Որ ի յերկրի երևեցաւ,

Եւ ընդ մարդկան շրջեցաւ,

...Ի դասուց եբրայեցոց բարեբանեցաւ¹¹:

Ծաղկազարդին վերաբերող կանոնական
և պարականոն վերոհիշյալ բոլոր շարական-

ները գրված են պարզ ու մատչելի լեզվով,
խոր հուզականությամբ, որտեղ պարզ երե-
վում է Դավթի սաղմոսների թողած ազդե-
ցությունը: Սահակ Պարթևի գրած շարա-
կանների երկրորդ խումբը վերաբերում է
Ղազարի հարությանը, որը նույնպես մտնում
է Ավագ շաբաթի կանոնի մեջ: Այս շարա-
կանների գաղափարն ու թեման հեղինակը
վերցրել է Հովհաննեսի Ավետարանի ԺԱ
գլխից, որ խոսվում է Ղազարի հարության
մասին:

Ղազարի հարությանը վերաբերող շարա-
կանները հետևյալներն են՝ «Այսօր գոլով ի
Բեթանիա» (օրհնություն), «Որ ի չորեք-
կերպեան կենդանեաց փառաբանիս» (Ո-
ղորմեա), «Աղբիւր անմահութեան» (Տե-
րկնից), «Որ ի յերկնից իջեր» (Ծաշու) և
մի պարականոն Մեծացուցե՝ «Տուն տնօրե-
նութեան» սկսվող բառերով:

Սահակ Պարթևի այս կարգի շարական-
ներն ավելի ևս աչքի են ընկնում իրենց
պարզությամբ ու լեզվով: Վերոհիշյալ հինգ
շարականների մեջ տարբեր ձևերով ու տար-
բեր խոսքերով ներկայացվում է Ղազարի
հարության հրաշքը, Քրիստոսի պարզու-
թյունն ու մարդասիրությունը: Եթե Ծաղկա-
զարդի տոնի շարականներում երապեցի
մարդիկ, մանավանդ փոքրերը, դիմավորում
էին Երուսաղեմ մտնող Հիսուսին՝ ձիթենու
և արմավենու նոր, կանաչած ուտերով, ցըն-
ծության երգերով ու փառաբանությամբ,
ապա այստեղ բեթանիացիները, դարձյալ
մեծ մասամբ մանուկները, «սքանչացեալ»
պատմում են բոլորին Քրիստոսի կատարած
հրաշքը, փառաբանում Նրան և իրենց հա-
մար էլ երկար կյանք խնդրում.

Այսօր գոլով ի Բեթանիա,

Եբրայեցոց մանկունքն,

Սքանչացեալ ասէին՝

զՄարիամու գեղքայրըն

Ի թաղմանէ յարուցեալ՝

Որդոյն Մարիամու.

Կենդանարար Քրիստոս

Կեցո ըզմեզ¹²:

Այս փոքրիկ շարականում միաժամանակ
ցույց է տրվում, որ Փրկչի ամենագոր հրա-
մանով «դողացաւ մահը», «պարտեցաւ դը-
ժոխքը» և «լուծաւ ապականությունը» մի ան-
պատում հրաշագործությամբ, այն է՝ չորս
օրվա մահացած ու թաղված Ղազարի հա-
րությամբ: Ըստ շարականի, Ղազարի հա-
րության ցնցող դեպքը ունեցել է մի ուրիշ՝ ավե-
լի մեծ ու սքանչելի խորհուրդ ևս: Դա այն է,
որ Ղազարի հարությամբ, Քրիստոսը կամե-
ցել է նախապես նշել Իր էլ հարության դեպ-

⁶ Անդ, էջ 314:

⁷ Անդ, էջ 314:

⁸ Անդ, էջ 315:

⁹ Ս. վ. Ամատունի, նշված աշխատությունը, էջ 88—

89:

¹⁰ Անդ, էջ 91:

¹¹ «Ծարական», էջ 91:

¹² Անդ, էջ 305:

քը, այսինքն, որ ինքն էլ է մեռնելու և հա-
րությանը մահը հաղթելու.

Այսօր գոյով ի Բեթանիա,
ԶՔո զաշխարհակեցոյց
Սուրբ յարութիւնըդ
Յառաջագոյն ծանուցեր¹³:

Այս շարականներից մեկի մեջ էլ հեղինա-
կը Քրիստոսի կատարած աստվածային գոր-
ծերի կողքին ներկայացրել է Նրա նաև
մարդկային ու մարդասիրական գծերը: «Որ
ի շորեքկերպեան կենդանեաց» բառերով
սկսվող շարականում աչքի է ընկնում Քրիս-
տոսը իր կարեկցող և զգայուն սիրով: Նա
սովորական մարդու պես լալիս է՝ Մարիա-
մի, Մարթայի և մյուսների հետ ու առաջ
արցունք թափում Ղազարի մահվան առի-
թով:

Մյուս շարականի մեջ բնորոշվում է Հիսու-
սը որպես՝

Աղբիւր անմահութեան,
Բղիխեալ ի Բեթանիա¹⁴:

Այն Փրկիչը, ասում է շարականը, «յորմէ
դողան դասք հրեշտակաց», այսօր եկել է իր
մեռած բարեկամի ու նրա քույրերի մոտ
նրանց մխիթարելու, սփոփելու համար.

Մարդասիրապէս արտասուեցեր՝
Ողբակցելով ընդ Մարթայի,
Եւ ընդ Մարիամու¹⁵:

Այս մի քանի փոքրիկ շարականների մեջ
Սահակ Պարթևը, կարողացել է ներկայացնել
Քրիստոսի ոչ միայն աստվածային գորու-
թյունն ու գործերը, այլև ընդգծել է նրա
մարդկային, զգայուն և մարդասիրական
կողմերը:

Առանձնապես ուշագրավ է Ղազարի հա-
րությանը նկիրված «Տուն տնօրէնութեան»
բառերով սկսվող պարականոն Մեծացու-
ցեն: Այստեղ, սովորաբար ինչպես և բոլոր
Մեծացուցաների մեջ, գովերգվում ու փա-
ռաբանվում է Տիրամայրը՝ նաև նրա համար,
որ աշխարհի համար ծնել է այնպիսի մի
Փրկիչ, որը մեռածներին անգամ կյանքի է
կոչում: Ըստ շարականի, Տիրամայրն է փըր-
կության աղբյուրն ու կյանքի ակունքը:

Տուն տնօրէնութեան և տաղաւար՝
Բանին կենաց Բարձրելոյն¹⁶:

Եվ վերջապես Տիրամայրը իր հավասարը
չունեցող, անզուգական է ու պանծալի, մայր
է, ավելի բարձր՝ քան երկինքը, քանի որ նա
կարողացել է իր արգանդում կրել «անբաւե-
լին երկնի և երկրի»:

Մարիամ, մայր պանծալի,
Եւ քան զերկինս բարձրագոյն.

Որ բարձր գրաբանողն բոլորից,
Եւ հանգուցեր ի գիրկըս քո¹⁷:

Այնուհետև իրենց պարզ բովանդակու-
թյամբ և հուզականությամբ աչքի են ընկնում
մի քանի ուրիշ շարականներ՝ Փրկչի մատ-
նությանը, խաչելությանն ու թաղմանը նվիր-
ված: Թեև այս շարականները մի քանի հատ
են, բայց բոլորի էլ հիմնական գաղափարը
նույնն է, որոնց ընդհանուր հանգուցն սկս-
վում է «Սորհրդավոր ընթրիքի» ժամանակ,
զարգանում և ապա հասնում իր գագաթնա-
կետին ու լուծվում Քրիստոսի մահվամբ ու
թաղմամբ:

Ավագ շաբաթի հինգշաբթի օրն է: Երեկ
է: Վերջին ընթրիքի խորհրդավոր ու սրտա-
ուռ պահն է: Ծարականը ասում է.

...Այսօր Տէրն մեր լուսնայր գոտս աշա-
կերտացն,

Եւ պատուիրէր զայս ասելով՝

Մի ոմն ի ձէնջ, եղբարք,

Զիս մատնելոց է առ ի մահ...¹⁸:

Այս հայտարարությունը ճշշող ազդեցու-
թյուն է թողնում առաքյալների վրա: Հուզ-
վում, ապա հետաքրքրվում են, թե ո՞վ է
արդյոք այդ մատնիչը: Տիրում է ծանո գրու-
թյուն, որովհետև

Բանն զոր ասաց Յիսուս,

Տրտմեցող զիւր զաշակերտան,

Եւ խոսկեցան ամենեքեան¹⁹:

Ապա պարզվում է, Ավագ ուրբաթ օրվա
շարականներից, որ՝

«Արծաթսիրութեամբ մոլեալ Յուդա,

Զիւր ըզմեծ վարդապետըն,

Ընդ երեսուն արծաթոյ հրեիցն մատ-
նէր»²⁰:

Խիստ խոսքերով է բնութագրված մատ-
նիչը, որը դադարել է ոչ միայն Քրիստոսի
աշակերտը լինելուց, այլև որպես վատհոգի
և անարգ, արդեն կորցրել է մարդկային դեմ-
քը և դարձել սատանա:

«Մերկացաւ յինքնն զաստուածալին
սուրբ հոգին,

Եւ զգեցաւ զսատանայ, որպէս հանդերձ
արկաւ զհրեաւ»²¹:

Մանկունք անունը կրող շարականում
հատկապես փառաբանվում է Քրիստոսի
համբերատարությունն ու երկայնամտությու-
նը: Թեև Նա մատնվում է իր մոտիկ մարդու
ձեռքով, ապերախտաբար, անարդար դա-
տապարտվում է, գանակոծվում ու խաչվում
է, բայց Նա էլի մնում է անհիշաչար, մար-
դասեր: Նա այդ բոլոր չարչարանքները

¹³ Անդ, էջ 305:

¹⁴ Անդ, էջ 305:

¹⁵ Անդ, էջ 306:

¹⁶ Ս. Վ. Ամատունի, նշված աշխատությունը էջ 87:

¹⁷ Անդ:

¹⁸ «Ծարական», էջ 337—338:

¹⁹ Անդ, էջ 338:

²⁰ Անդ, էջ 341:

²¹ Անդ:

համբերությամբ ու սիրով է տանում՝ հանուն մարդկության, հանուն մեղսագործ աշամորդու և աշխարհի փրկության: Այսպես.

Որ մարդասիրապես վասն ամենեցուն.

Ամենայնի համբերեցեր,

Եւ ի մահու գմահ կոխեցեր²²:

Ավագ շաբաթ օրվա նշանավոր շաբաթն է մկրված է Քրիստոսին՝ խաչատիպտից իջեցնելուն և թաղմանը: Այդ շաբաթն անվանում է «Պարգևատուն ամենեցուն» բառերով: Փրկիչը, որ դեռ երեկ և մյուս օրը մեռելին հարություն էր տալիս, ամենքին կյանք պարգևում ու սիրում, այսօր այդ նույն Փրկիչը գրկվել է կյանքից և խաչատիպտի վրա՝ մահացել: Նա, որ ինքը անձառ լույս էր և ողջ աշխարհն էր լույսով ողողում, այսօր Հովսեփի ձեռքով պատանքվում է՝ գերեզմանի մեջ դրվելու համար: Ավելին. պիտի մարդիկ խնդրեն Պիղատոսին, որ նա թույլ տա Փրկչի մարմինը թաղելու համար:

Պարգևատուն ամենեցուն,

Այսօր խնդրի պարգևս ի Պիղատոսե...

Կենդանատուն ամենեցուն,

Այսօր դնի ի նոր գերեզմանի...²³:

Եթե Ղազարի հարության, Ծաղկազարդի և Ավագ հինգշաբթի տոների շաբաթանների աչքի են ընկնում պարզությամբ, հուզականությամբ, ապա Քրիստոսի խաչելության և թաղման վերաբերող այս շաբաթանները վերոհիշյալ հատկանիշների հետ միաժամանակ ունեն պատկերավորություն, հսկայություն և արտահայտչականություն:

Կենդանին յաիտենից Քրիստոս,

Այսօր խնդրի որպես մեռելս ի Պիղատոսե²⁴:

Անմահութեանց տրող Քրիստոս,

Այսօր ի հող մահու խոնարհեցա...

Արեգակն արդարութեան Քրիստոս.

Այսօր եղա ի գրի ստուերականի...²⁵:

Ամբողջ շաբաթանի ընթացքում մի դրությունը, վիճակը պատկերավոր հակադրվում է մի ուրիշ դրության: Կուսածին կյանքը դրվում է գերեզման. արթունը ննջում է, ցնծությունը վերածվում է սգի, արեգակը մթնում է գրի ստուերների մեջ, ճառագայթի փոխարինում է խավարը և այլն:

Ծարականազիրը խաչելության շուրջ ստեղծում է ուժեղ պատկերներ և ինքն էլ ընկնում ծանր ապրումների մեջ: Այստեղ արդեն հեղինակը Ավետարանի նյութը միայն մշակող կամ երգաբանող չէ: Ինքն էլ է հանդես գալիս, որպես խաչելության ներկա, տառապող անձնավորություն և շաբաթանի մեջ արտահայտում նաև իր ներքին հույզերը:

Ով սքանչելի տեսիլ և ահառ,

Ջարարիչը երկնի և երկրի,

Այսօր տեսաք ի խաչի²⁶:

Բանաստեղծի մոտ խաչելության երևույթը այնքան ահեղ է ու մեծ, որ այն ցնցել է ամբողջ տիեզերքը:

Տեսեալ ըզՏէրն ի խաչին,

Խաարեցաւ արեգակն,

Եւ վարագոյր տաճարին,

Յելոյր վերուստ մինչ ի վայր²⁷:

Սահակ Պարթևի գրած բոլոր շաբաթանները վերաբերում են Ծաղկազարդի կիրակին և Ավագ շաբաթի խորհրդին: Ծարականազիրը ավետարանական պատումները ենթարկել է ստեղծագործական, ինքնատիպ վերամշակման: Այս ամենի հետ զուգընթաց, այդ շաբաթանները արտահայտել են նաև բանաստեղծի ապրումները: Այս շաբաթաններով ս. Սահակ Պարթևը հիմք է դնում մեր ազգային, հոգևոր երգին: Հետագայում նրան հետևեցին շատ բանաստեղծներ ու շաբաթանագիրներ, ինչպես՝ Մ. Մաշտոցը, Մ. Խորենացին, Հ. Մանդակունին, Կոմիտասը, Ստեփանոս Այումեցին, Ն. Ծնորհալին, Լամբրոնացին և ուրիշները:

²² Անդ, էջ 345:

²³ Անդ, էջ 366:

²⁴ Անդ, էջ 366—367:

²⁵ Անդ, էջ 367:

²⁶ Անդ, էջ 344:

²⁷ Անդ:

